

NJ 1998, 70: Europese regelgeving / 'wettelijke strafbepaling' cfm. 1 lid 1 Sr ziet op in Nederlands gestelde en bekend gemaakte strafbepaling / toereikend bewijs dat verdachte — vennoot v.o.f. — werkgever was in wiens onderneming bemanningsleden in dienstbetrekking werkzaam waren

Instantie: Hoge Raad (Strafkamer) Datum: 24 juni 1997
Magistraten: Haak, Davids, Bleichrodt, Van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Zaaknr: 104825E
Aaftink
Conclusie: A-G Machielse LJN: ZD0773
Roepnaam: - Noot: A.C. 't Hart

Sr art. 1 lid 1; GW art. 16; Rijttijdenwet 1936 art. 3 lid 1

Essentie
|
Voorgaande uitspraak
Snel naar: |
Conclusie
|
Noot

Essentie
Naar boven

1 'Wettelijke strafbepaling' cfm. art. 1 lid 1 Sr ziet op de in het Nederlands gestelde en bekend gemaakte strafbepaling.

2 Toereikend bewijs dat verdachte — vennoot v.o.f. — de werkgever was in wiens onderneming de bemanningsleden in dienstbetrekking werkzaam waren.

Uitspraak

Naar boven

Arrest op het beroep in cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te Arnhem, Economische Kamer, van 1 april 1996 in de strafzaak tegen H.J.M.K., te Fleringen, adv. mr. J.B. Vallenduuk te Haarlem.

Hof:

Bewezenverklaring

Ten laste van de verdachte is onder meer bewezenverklaard dat:

2

S. in de periode van 15 november 1992 tot en met 16 november 1992, in Nederland en in de Bondsrepubliek Duitsland en in Hongarije en in Italië en in Oostenrijk, als bemanningslid dat buitenlands wegvervoer verrichtte met een voertuig waarop de Europese Overeenkomst nopens de arbeidsvoorwaarden voor de bemanningen van motorrijtuigen in het internationaal vervoer over de weg (AETR) (Trb. 1972, 97) van toepassing was, met betrekking tot internationaal vervoer, niet heeft gehandeld overeenkomstig artikel 8 van genoemde overeenkomst, immers had dat bemanningslid in de periode van 24 uur, aanvangende op 15 november 1992 te 05.30 uur, geen dagelijkse rusttijd genoten, doch bedroeg zijn dagelijkse rusttijd, als bedoeld in lid 1 van genoemd artikel 8, ongeveer 3 uur en 55 minuten, terwijl verdachte als vennoot van de vennootschap onder firma D. zijnde de werkgever in wiens onderneming genoemd bemanningslid als zodanig in dienstbetrekking werkzaam was, tot het vorenomschreven feit opdracht heeft gegeven;

( )

5

W. op 14 november 1992, in Nederland en in de Bondsrepubliek Duitsland en in Denemarken en in Noorwegen, als bemanningslid dat buitenlands wegvervoer verrichtte met een voertuig waarop de Europese Overeenkomst nopens de arbeidsvoorwaarden voor de bemanningen van motorrijtuigen in het internationaal vervoer over de weg (AETR) (Trb. 1972, 97) van toepassing was, met betrekking tot internationaal vervoer, niet heeft gehandeld overeenkomstig artikel 7 van genoemde overeenkomst, immers bedroeg van dat bemanningslid de ononderbroken rijtijd, als bedoeld in lid 1 van genoemd artikel 7, ongeveer 6 uur en 35 minuten, terwijl verdachte als vennoot van de vennootschap onder firma D. zijnde de werkgever in wiens onderneming genoemd bemanningslid als zodanig in dienstbetrekking werkzaam was, tot het

vorenomschreven feit opdracht heeft gegeven;

( )

Strafbaarheid van de feiten

Het hof stelt vast dat de onder 2 en 5 telastegelegde en bewezenverklaarde feiten verwijzen naar de Europese Overeenkomst nopens de arbeidsvoorwaarden voor de bemanningen van motorrijtuigen in het internationaal vervoer over de weg (AETR) (Trb. 1972, 97), dat die overeenkomst op 24 april 1992 is gewijzigd en op 3 oktober 1992 voor Nederland verbindend is geworden en dat op het tijdstip waarop die feiten zijn begaan, een Nederlandse vertaling van de AETR ontbrak.

Het hof is van oordeel dat het in het Nederlandse strafrecht vigerende grondslagstelsel zich er tegen verzet dat feiten worden gekwalificeerd op basis van een in een vreemde taal gestelde overeenkomst, in casu de AETR.

Het hof zal derhalve verdachte ten aanzien van de onder 2 en 5 bewezenverklaarde feiten ontslaan van alle rechtsvervolging.

Cassatiemiddel (procureur-generaal Hof Arnhem):

Schending en/of verkeerde toepassing van het recht in het bijzonder van de artikelen 17 Rijttijdenbesluit, 7 en 8 AETR (Trb. 1972, 97 laatstelijk Trb. 1992, 145), 3 van de Rijkswet van 22 juni 1961, Stb. 207, houdende regeling inzake de bekendmaking van internationale overeenkomsten en van besluiten van volkenrechtelijke organisaties (thans art. 18 Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen), 350, 352, 359 en 415 Sv., en/of verzuim van vormen waarvan niet-naleving nietigheid meebrengt doordat het hof, na bewezenverklaring van de aan de verdachte onder 2 en 5 telastegelegde feiten, ten onrechte deze bewezen verklaarde feiten niet strafbaar heeft verklaard, althans doordat het hof die beslissing onbegrijpelijk of onvoldoende heeft gemotiveerd.

Toelichting

1

Het hof heeft de onder 2 en 5 telastegelegde feiten bewezenverklaard, voorts het bewezenverklaarde niet strafbaar verklaard en de verdachte ontslagen van alle rechtsvervolging.

2

Het hof overweegt daartoe: (enz.; zie Hof; *red.*)

3

De steller van de telastelegging heeft onder 2 en 5 overtreding van art. 17 tweede lid aanhef en onder b Rijttijdenbesluit telastegelegd in verband met in de AETR gegeven voorschriften met betrekking tot rij- en rusttijden.

4

Op grond van art. 17 lid 2 aanhef en onder b van het Rijttijdenbesluit dienen bemanningsleden bij internationaal wegvervoer waarop de AETR van toepassing is, te handelen overeenkomstig de bepalingen in de AETR met betrekking tot rij- en rusttijden.

5

Soortgelijke bepalingen zijn te vinden in de Verordening (EEG) 3820/85 met betrekking tot internationaal wegvervoer in landen van de Europese Gemeenschap.

6

Teneinde de voorschriften van de AETR en van de Verordening (EEG) 3820/85 met elkaar in overeenstemming te brengen, is de AETR op 24 april 1992 gewijzigd. Sedertdien is er sprake van een uniforme regeling op het terrein van de rij- en rusttijden.

7

Het gewijzigde verdrag kreeg op 3 oktober 1992 voor Nederland verbindende kracht na mededeling in het Tractatenblad op 2 oktober 1992, zulks in overeenstemming met art. 93 van de Grondwet.

8

In het Tractatenblad van 2 oktober 1992 is de gewijzigde tekst in de Franse en de Engelse taal opgenomen. De Nederlandse vertaling is later, op 17 juni 1994, in het Tractatenblad verschenen, dus geruime tijd na de onderhavige telastegelegde feiten.

9

Afgezien van het feit dat het zeker wenselijk zou zijn geweest dat direct in oktober 1992 een Nederlandse vertaling in het Tractatenblad was opgenomen, is een Nederlandse vertaling op grond van art. 3 van de Rijkswet van 22 juni 1961, Stb. 207, houdende regeling inzake de bekendmaking van internationale overeenkomsten en van besluiten van volkenrechtelijke organisaties niet vereist. Ook de inmiddels weer gewijzigde Rijkswet (art. 18 Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen) wordt een Nederlandse vertaling facultatief gesteld.

10

Het hof heeft echter met verwijzing naar het grondslagstelsel de verdachte ontslagen van alle rechtsvervolging omdat een Nederlandse vertaling ontbrak.

Ten onrechte is het hof van oordeel dat het grondslagstelsel een delictomschrijving in de Nederlandse taal als voorwaarde stelt om te kunnen kwalificeren.

11

Het grondslagstelsel impliceert dat de rechter strikt gebonden is aan de telastelegging. De rechter dient na onderzoek van de formele vragen van 348 Sv. ook de materiële vragen van 350 Sv. te beantwoorden op de grondslag der telastelegging en naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting.

12

Ter terechtzitting van de economische politierechter is gebleken dat het de verdachte duidelijk was welk strafrechtelijk verwijt hem werd gemaakt en waartegen hij zich diende te verdedigen. Dit blijkt uit zijn verklaring ter terechtzitting. Voorts bevatten de telastelegging en bewezenverklaring in de onderhavige zaak alle bestanddelen van de toepasselijke delictomschrijvingen.

Het standpunt van het hof dat kwalificatie niet mogelijk is, is onbegrijpelijk, zodat de uitspraak niet in stand zou mogen blijven.

Hoge Raad:

5. Beoordeling van het door de Procureur-Generaal voorgestelde middel

5.1

Het Hof heeft met betrekking tot de strafbaarheid van de onder 2 en 5 bewezenverklaarde feiten als volgt overwogen en beslist: (enz.; zie Hof; *red.*)

5.2.1

De tekst van de op 1 juli 1970 te Genève gesloten Europese Overeenkomst nopens de arbeidsvoorwaarden voor de bemanningen van motorrijtuigen in het internationale vervoer over de weg (AETR), met bijlage en Protocol van ondertekening, is, behalve in de authentieke talen (Engels en Frans), ook in een Nederlandse vertaling geplaatst in het Tractatenblad 1972, nr. 97.

5.2.2

De Engelse en Franse tekst van de door de Regering van Noorwegen voorgestelde en per 24 april 1992 in werking getreden wijzigingen van de AETR is geplaatst in het Tractatenblad 1992, nr. 145, uitgegeven op 2 oktober 1992, met daarbij de mededeling dat de Minister van Buitenlandse Zaken, in overeenstemming met art. 5, tweede lid, Rijkswet houdende regeling inzake de bekendmaking van internationale overeenkomsten en van besluiten van volkenrechtelijke organisaties (Stb. 1961, 207), heeft bepaald dat deze wijzigingen in Nederland bekend zullen zijn gemaakt op de dag na de uitgifte van dit Tractatenblad. Op grond van art. 93 Grondwet heeft de aldus gewijzigde AETR in Nederland verbindende kracht vanaf 3 oktober 1992.

5.2.3

De vertaling van bedoelde wijzigingen in het Nederlands is eerst geplaatst in het Tractatenblad 1994, nr. 123, uitgegeven op 17 juni 1994.

5.3

Ingevolge art. 17, tweede lid, aanhef en onder b, van het Rijtijdenbesluit, zoals dit gold ten tijde van de onder 2 en 5 bewezenverklaarde feiten, dient een bemanningslid dat buitenlands vervoer verricht waarop de AETR van toepassing is te handelen overeenkomstig de artikelen 6 tot en met 9 van de AETR. Aangezien het hierbij gaat om een krachtens de Rijtijdenwet 1936 gesteld voorschrift is ingevolge art. 1 Wet op de economische delicten (WED) bij overtreding van voormelde wetsbepaling sprake van een economisch delict.

5.4

Het middel stelt de vraag aan de orde of, wil er sprake zijn van strafbaarstelling naar Nederlands recht van overtreding van in deze Europese overeenkomst neergelegde voorschriften, die voorschriften in de Nederlandse taal moeten zijn bekend gemaakt.

5.5

Ingevolge art. 93 Grondwet hebben bepalingen van verdragen, die naar haar inhoud een ieder kunnen verbinden, verbindende kracht nadat zij zijn bekend gemaakt.

De wijze van bekendmaking is geregeld in de eerdergenoemde Rijkswet van 22 juni 1961, houdende regeling inzake de bekendmaking van internationale overeenkomsten en van besluiten van volkenrechtelijke organisaties, Stb. 207, nadien vervangen door de op 20 augustus 1994 in werking getreden Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen, van 7 juli 1994, Stb. 542. Ten tijde van het plegen van de onder 2 en 5 telastegelegde en bewezenverklaarde feiten gold nog de Rijkswet van 22 juni 1961, ingevolge welke wet de bekendmaking van een internationale overeenkomst als de onderhavige in het Tractatenblad geschiedt, met naar luid van art. 3 voor zoveel nodig en mogelijk een vertaling in het Nederlands van de overeenkomst. De Memorie van Toelichting, Bijl. Hand. II, zitting 1959-1960 - 5784 (R 168), blz. 5, houdt met betrekking tot art. 3 te dezen in dat in beginsel steeds mede een vertaling in het Nederlands wordt gepubliceerd indien geen Nederlandse tekst van de overeenkomst bestaat, zij het dat in de Memorie van Toelichting daaraan is toegevoegd, dat het niet gewenst is dat een publicatie van een vertaling in het Nederlands verplicht wordt gesteld. Ook volgens art. 18 Rijkswet goedkeuring

en bekendmaking verdragen wordt een Nederlandse vertaling niet verplicht gesteld.

5.6

Voor een juiste beantwoording van de in 5.4 gestelde vraag geldt evenwel het volgende.

Overeenkomstig het in de Grondwet in het hoofdstuk Grondrechten opgenomen art. 16 bepaalt art. 1, eerste lid, Sr dat geen feit strafbaar is dan uit kracht van een daaraan voorafgaande wettelijke strafbepaling. De strekking van deze grondwettelijke waarborg brengt mee dat het begrip wettelijke strafbepaling aldus moet worden verstaan dat daarmee uitsluitend wordt gedoeld op van een strafbedreiging voorziene normen die in de Nederlandse taal zijn gesteld en bekend gemaakt.

5.7

Uit het hiervoor overwogene volgt dat de onder 5.4 geformuleerde vraag bevestigend moet worden beantwoord. Het door het middel aangevallen oordeel van het Hof is dus juist, zodat het middel niet tot cassatie kan leiden, wat er zij van de overwegingen die het Hof tot dat oordeel hebben geleid.

( )

11. Beslissing

De Hoge Raad:

Verwerpt het beroep van de Procureur-Generaal;

( )

Verwerpt het beroep van de verdachte voor het overige.

Naar boven

Conclusie A.G. mr. Machielse

1

Bij arrest van 1 april 1996 heeft het gerechtshof te Arnhem, economische kamer met vernietiging van een vonnis van de economische politierechter in de arrondissementsrechtbank te Almelo van 28 september 1995 verzoeker vrijgesproken van het hem bij inleidende dagvaarding onder 4 telastegelegde, hem ter zake van de feiten 2 en 5 ontslagen van alle rechtsvervolging en hem ter zake van de feiten 7 tot en met 12 kort gezegd: overtredingen van de Rijttijdenwet veroordeeld tot geldboetes. Het cassatieberoep is ingesteld door de procureur-generaal bij het hof, die één middel van cassatie heeft voorgesteld. Namens verdachte, die incidenteel cassatieberoep heeft ingesteld, heeft mr. J.B. Vallenduuk, advocaat te Haarlem, drie middelen van cassatie voorgesteld.

( )

9

Het middel van de procureur-generaal houdt de klacht in dat het hof verdachte ter zake van de onder 2 en 5 bewezenverklarde feiten ten onrechte, althans ontoereikend gemotiveerd van alle rechtsvervolging ontslagen heeft.

10

Het hof heeft daaromtrent naar aanleiding van een namens verdachte ter terechtzitting in hoger beroep gevoerd verweer overwogen: (enz.; zie Hof; *red.*)

11

Het middel treft doel. Art. 3 van de Rijkswet van 22 juni 1961, houdende regeling inzake de bekendmaking van internationale overeenkomsten en van besluiten van volkenrechtelijke organisaties, Trb. 207[1] bepaalde:

Voor zoveel nodig en mogelijk worden in het Tractatenblad tevens geplaatst:

a. een vertaling in het Nederlands van de overeenkomst of het besluit;

( ).

De Memorie van Toelichting (Bijl. Hand. II, zitting 1959-1960, 5784 (R 168), nr. 3, p. 5) houdt ter zake onder meer in:

De eerste ondergetekende voegt bij de bekendmaking van een overeenkomst of een besluit in beginsel steeds mede een vertaling in het Nederlands nevens de tekst, indien geen Nederlandse tekst van de overeenkomst of het besluit bestaat. Gezien het oogmerk van de bekendmaking behoeft zulks geen nader betoog. Hij acht het evenwel niet gewenst, dat de publikatie van een vertaling in het Nederlands verplicht wordt gesteld. Men dient immers rekening te houden met het bestaan van een aantal in hoofdzaak technische overeenkomsten, veelal van aanzienlijke omvang, waarbij enerzijds aan publikatie van een vertaling zeer weinig behoefte bestaat, omdat zodanige overeenkomsten hoofdzakelijk bestemd zijn voor een kleine kring van deskundigen, terwijl anderzijds het maken en doen afdrucken van een vertaling, gezien aard en omvang van die overeenkomsten, onevenredig hoge kosten zou vorderen.

12

Als van een internationale overeenkomst geen Nederlandse tekst bestaat hoeft dus geen vertaling te worden gepubliceerd in het Staatsblad. In de mogelijkheid een vertaling achterwege te laten is met zoveel woorden voorzien; of dat terecht gebeurd is staat niet ter beoordeling van de rechter.

Dat de rechter de vraag of en, zo ja, welk strafbaar feit het bewezenverklaarde volgens de wet oplevert op grondslag van de telastelegging moet beantwoorden noopt niet tot een ander oordeel. Blijkens het proces-verbaal van de terechtzitting in eerste aanleg van 14 september 1995 begreep verdachte van wie als internationaal transporteur mocht worden verwacht dat hij zich van de toepasselijke regels, ook voor zover deze in een vreemde taal waren gesteld, op de hoogte stelde uitstekend wat hem onder 2 en 5 verweten wordt. Het hof heeft verdachte ter zake ten onrechte van alle rechtsvervolgning ontslagen.

( )

Met noot van A.C. 't Hart

Naar boven

Noot

1

De rechtstaal is een onderwerp waarover niets expliciet in het wetboek is geregeld. Vrij, TvS 1952, p. 142, leidt uit het feit dat de gerechten zijn ingesteld door het centrale Nederlandse staatsgezag de hoofdregel af dat zij hun belangrijkste taak, het rechtspreken, ook in het Nederlands dienen te verrichten. Zie ook Minkenhof/Reijntjes, 6e dr, p. 235–238. Bovendien houdt dit verband met het beginsel van uitwendige openbaarheid. Voor het Fries bestaat een bijzondere regeling (zie de Wet van 11 mei 1956, Stb. 242, en bijv. HR 6 januari 1976, NJ 1976, 197, m.nt. GEM). Deze hoofdregel, met uitzonderingen en verfijningen, is — mede onder invloed van het EVRM— in de rechtspraak verder ontwikkeld. Ook de onderhavige uitspraak sluit daarbij aan.

2

In deze zaak gaat het om het allereerste begin van wat, met een afgrijselijk beeld, de 'strafrechtelijke keten' wordt genoemd: om het strafrechtelijk gesanctioneerde voorschrift. Het betreft hier een typisch gelede strafbaarstelling, namelijk het voorschrift in het Rijttijdenbesluit, stoelend op de Rijttijdenwet 1936, dat de verplichting bevat zich te houden aan de AETR (Europese overeenkomst nopens de arbeidsvoorwaarden voor de bemanningen van motorrijtuigen in het internationaal vervoer over de weg) waar die van toepassing is; overtreding is dan weer een economisch delict ingevolge art. 1 WED. Verdachte was vennoot van een vennootschap onder firma die zich bezighield met wegvervoer. Binnen die vennootschap had een werknemer vervoer verricht en daarbij in strijd gehandeld met de AETR, zoals gewijzigd op 24 april 1992. Van deze wijzigingen zijn op 2 oktober 1992 de Engelse en de Franse tekst in het Tractatenblad gepubliceerd, waarna zij conform art. 93 Gr.w op 3 oktober 1992 verbindende kracht hebben gekregen. Aanvankelijk was geen Nederlandse vertaling gepubliceerd. Dat is voor bekendmaking ook niet verplicht, een vertaling wordt niet verplicht gesteld (Rijkswet 22 juni 1961, Stb. 207; thans vervangen door de Rijkswet van 7 juli 1994, Stb. 542). Later is nog wel een Nederlandse vertaling gepubliceerd, in het Tractatenblad van 17 juni 1994, maar dat tijdstip lag na het plegen van de strafbare feiten die hier in het geding zijn.

Kan nu in Nederland een strafrechtelijke veroordeling worden uitgesproken op grond van een (gelede) strafbaarstelling, waarvan althans het eigenlijke, inhoudelijke voorschrift niet in het Nederlands is bekend gemaakt? Rammelink liep al op deze kwestie vooruit, toen hij de vraag opwierp of, gelet op de opkomst van het Engels, een in het Engels gesteld verbod verbindend is; in HR 25 mei 1914, NJ 1914, 1003, werd dit wat het Duits betreft niet het geval geacht. Zie de conclusie voor HR 25 april 1989, NJ 1990, 65. In de onderhavige zaak is de HR, evenals het Hof, van oordeel dat dit niet mogelijk is, gelet op het grondrechtelijk gewaarborgde nulla poena-beginsel. In art. 1 lid 1 Sr wordt, overeenkomstig art. 16 Gr.w, een 'wettelijke strafbepaling' vereist, waarmee uitsluitend op strafbaarstellingen in de Nederlandse taal wordt gedoeld. Dit betekent uiteraard niet dat — in strijd met de genoemde Rijkswet van 1961 c.q. 1994 — de AETR in Nederland toch geen bindende kracht zou hebben zolang er geen Nederlandse vertaling is gepubliceerd; die gepubliceerde vertaling is alleen een extra vereiste wil er ook strafbaarheid zijn.

3

De HR benadrukt het grondrechtelijk karakter van het nulla poena-beginsel. Voor de rechtstaal spelen — behalve dit laatste beginsel, dat tevens in de art. 7 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) en art. 15 Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR) staat geformuleerd — voor het vervolg van de 'strafrechtelijke keten' vooral nog twee andere grondrechtelijke waarborgen: het recht van een verdachte op informatie omtrent aard en redenen van de tegen hem uitgebrachte beschuldiging in een taal die hij verstaat (art. 6 lid 3 sub a EVRM en art. 14 lid 3 sub a IVBPR; met betrekking tot gearresteerden geldt reeds art. 5 lid 2 EVRM), alsmede het recht op kosteloze bijstand van een tolk (art. 6 lid 3 sub e EVRM en art. 14 lid 3 sub f IVBPR). Daarnaast speelt ook het recht op een eerlijk proces, waarvan deze bepalingen op zichzelf reeds een specificatie zijn (art. 6 lid 1 EVRM en art. 14 lid 1 IVBPR). Voorts vergt art. 52 lid 2 van het Verdrag van Schengen

een vertaling van de inhoud van een justitieel stuk zoals een dagvaarding, althans van een samenvatting, indien redelijkerwijs aannemelijk is dat de geadresseerde niet de taal beheerst waarin het stuk is opgesteld. In deze verdragen en in de rechtspraak wordt voortdurend getracht een evenwicht te vinden tussen de nationale rechtstaal en de belangen van verdachten die deze taal niet meester zijn.

In de Brozicek-zaak besliste het EHRM 19 december 1989, *NJ* 1994, 25, m.nt. EAA, dat als de verdachte de taal niet machtig is waarin de aan zijn adres gerichte beschuldiging is verwoord, hij van de inhoud daarvan op de hoogte moet worden gesteld in zijn moedertaal of anders in een andere, meer gangbare taal die hij verstaat. In deze zaak betrof het nog niet de dagvaarding met telastelegging, maar een 'notificatie' van de Italiaanse justitie. E. Myjer, *NJCM* 1990, p. 349, concludeerde dat dan ook alles wat de oproeping betreft aan de verdachte in zijn eigen taal moet worden meegedeeld. Maar dat hoeft niet steeds schriftelijk te gebeuren, waar mogelijk kan bijstand door een tolk ook voldoende zijn. Zie HR 26 mei 1992, *NJ* 1992, 676 en de noot daaronder. Onder de verplichting om ook andere gegevens mee te delen in een taal die verdachte of betrokkene redelijkerwijs kan verstaan, zie bijv. HR 22 september 1987, *NJ* 1988, 634 en HR 9 november 1993, *VR* 1994, 2. De Nederlandse rechtstaal blijft daarmee uitgangspunt; wel kan bijvoorbeeld de feitelijke specificatie van beledigende bewoordingen, geuit in een andere taal, zonder vertaling in de telastelegging worden opgenomen in die andere taal. Zie HR 1 februari 1983, *NJ* 1983, 336. Voor niet-Nederlandstalige verdachten worden alleen bijzondere waarborgen geschapen. Indien daaraan niet is voldaan, dient de rechter de vervolging te schorsen om de verdachte alsnog in een voor hem verstaanbare taal op de hoogte te doen stellen. Zie HR 23 april 1974, *NJ* 1974, 272, m.nt. ThWvV; HR 10 oktober 1978, *NJ* 1979, 144; HR 1 december 1981, *NJ* 1982, 155, m.nt. ThWvV. Uitspraken waarin de HR meer activiteiten van de verdachte zelf vereist — HR 3 mei 1983, *NJ* 1983, 591; HR 13 december 1988, *NJ* 1989, 427, m.nt. ThWvV — zouden door de Brozicek-uitspraak achterhaald kunnen zijn.

4

De grondrechtelijke waarborg van kostenloze bijstand door een tolk (zie ook art. 306 e.v. Sv) speelt vooral bij de behandeling van de zaak ter terechtzitting, maar kan — zoals gezegd — ook al eerder een rol spelen. Het recht op die bijstand bestaat vanaf het moment dat de verdachte is 'charged with a criminal offence' in de zin van art. 6 lid 3 EVRM. De regeling in het Wetboek van Strafvordering is nog beperkter. In art. 191 Sv geeft het de R-C bij het gerechtelijk vooronderzoek de 'bevoegdheid' een tolk te benoemen; een verplichting wordt niet genoemd. Over bijstand tijdens het opsporingsonderzoek wordt in het geheel niet gesproken. Zie hierover HR 8 juli 1992, *NJ* 1993, 29. Met betrekking tot het horen ter terechtzitting van personen die slechts gebrekkig kunnen horen, spreken en/of lezen, zie art. 306 lid 2 en 3 Sv. Indien de hardhorendheid aanvankelijk om taktische redenen wordt verzwegen, levert het niet kunnen verstaan van al het verhandelde ter terechtzitting geen strijd op met het recht op een eerlijk proces, aldus EHRM 23 februari 1994, *NJ* 1994, 483, m.nt. Kn (Stanford). Bovendien betreft de bijstand van een tolk niet alleen de verdachte, maar ook de getuige of deskundige. Zelf mag de rechter de functie van tolk niet op zich nemen, er moet een aparte tolk zijn die ook niet tevens als getuige mag optreden (art. 307 lid 2 Sv). Gedeeltelijke vertaling door een tolk van onderdelen, indien de verdachte het overige wel zelf begrijpt, is toegestaan. Zie HR 23 november 1982, *NJ* 1983, 386, m.nt. ThWvV. Doordat de tolk alles wat ter terechtzitting wordt verhandeld voor de verdachte vertolkt, vertolkt hij ook de (korte) mededeling van de stukken (art. 297 Sv). De stukken zelf hoeven dan niet schriftelijk te worden vertaald, het gaat erom dat de verdachte voldoende over de zaak aan de weet komt om zich te kunnen verdedigen. Wellicht kan dit laatste onder uitzonderlijke omstandigheden toch wel een schriftelijke vertaling of een verkorte schriftelijke weergave noodzakelijk maken, maar van een automatisme is zeker geen sprake. Zie de Kamasinski-zaak, EHRM 19 december 1989, *NJ* 1994, 26, m.nt. EAA, Chr.H. van Dijk, Delikt en Delinkwent 1995, p. 422-434, alsmede het betreffende rapport van de Commissie-Moons, in Corstens (red.), *Rapporten herijking strafvordering 1989-1992*, Arnhem 1993, p. 137-170 (waarin uitbreiding van het recht op bijstand van een tolk wordt voorgesteld). Zo levert — blijkens HR 8 oktober 1997, *NJ* 1997, 319 — de weigering om een vertaling van het vonnis ter beschikking van de veroordeelde te stellen geen schending van art. 6 lid 1 EVRM op, nu dat vonnis bij de openbare uitspraak door een tolk was vertaald en er in cassatie tijdig rechtsmiddelen waren voorgesteld.

Maar, als keerzijde van deze grondrechtelijke waarborgen, blijft steeds uitgangspunt dat het Nederlands de rechtstaal is. De taal van het onderzoek ter terechtzitting is Nederlands. Ook al wordt met instemming van alle betrokkenen zonder tolk Engels gesproken, de HR houdt vast aan het stramien dat Nederlands wordt gesproken met bijstand van een tolk (HR 3 oktober 1989, *NJ* 1990, 170; zie ook de conclusie van de A-G Meijers). Niet alleen de behandeling ter zitting moet in het Nederlands geschieden, maar ook de uitspraak dient in het Nederlands te zijn gesteld (HR 12 april 1988, *NJ* 1988, 914; HR 13 december 1988, *NJ* 1989, 636). Officiële processtukken zoals cassatiemiddelen dienen in het Nederlands te worden geschreven (HR 14 oktober 1980, DD

81.028; HR 1 mei 1990, *NJ* 1990, 800). Maar door de internationalisering staat de verplichting om stukken in het Nederlands te produceren wel onder druk. Uit het Golder-arrest van het EHRM, 21 februari 1975 (Series A nr. 18), kan al worden afgeleid dat het weigeren van een in een vreemde taal gesteld geschrift onder omstandigheden een belemmering van de uitoefening van een recht kan betekenen, die kan neerkomen op inbreuk op dat recht. De A-G Meijers is dan ook van oordeel dat de verdachte aan art. 6 lid 3 sub e EVRM een recht kan ontlenen op gratis bijstand van een vertaler die de cassatieschriftuur vertalen kan (conclusie voor HR 1 mei 1990, *NJ* 1990, 800). In de rechtspraak van de HR speelt dit door. Zo kan een verweer bij een vervolging wegens onverzekerd rijden (art. 30 WAM), ter staving waarvan een fotocopie van een Spaans verzekeringsbewijs wordt overgelegd, niet worden afgedaan met de enkele overweging dat niet kan worden beoordeeld of het verweer opgaat nu het betreffende stuk in het Spaans is opgesteld (HR 19 januari 1993, *NJ* 1993, 513). Maar indien de verdachte aan de rechter stukken zendt die in een vreemde taal zijn gesteld, is de rechter niet verplicht deze in het Nederlands te laten vertalen (HR 17 juni 1997, *NJ* 1997, 658). Wat de uitspraak betreft, kunnen wel in een buitenlandse taal gestelde bewijsmiddelen worden gebezigd, mits de verdachte de inhoud daarvan begrepen heeft en de uitspraak niet onbegrijpelijk wordt (HR 19 december 1972, *NJ* 1973, 184, m.nt. ThWvV; HR 16 september en 10 december 1985, *NJ* 1986, 495, m.nt. ThWvV; HR 12 april 1988, *NJ* 1988, 914; HR 13 december 1988, *NJ* 1988, 636). In HR 1 december 1981, *NJ* 1982, 155, m.nt. ThWvV nam de HR zelf een in het Duits geschreven brief van een verdachte in zijn arrest op, zonder Nederlandse vertaling bij te voegen.

5

De enkele hoofdlijnen van de ontwikkeling van de rechtspraak inzake de rechtstaal, zoals die hierboven zijn geschetst, geven een beeld van de spanningsverhouding tussen het uitgangspunt dat de nationale Staat de eigen taal (of talen) als officiële rechtstaal hanteert, de belangen van niet-Nederlandstalige verdachten en de algemene internationalisering van de samenleving. Het vasthouden aan het uitgangspunt van de eigen taal als rechtstaal heeft een belangrijke waarborgende functie voor de Nederlandstalige verdachten, die toch de overgrote meerderheid vormen. De uitzonderingen die worden gemaakt vinden bovendien hun ratio in het belang van niet-Nederlandstalige betrokkenen, niet in het gemak van de overheid. Voorts sluit het vasthouden aan de eigen rechtstaal aan bij het beginsel van externe openbaarheid: de rechtszitting moet voor het publiek, te weten voor iedere Nederlander, te volgen zijn. Voor niet-Nederlandstalige verdachten zijn, vooral verdragsrechtelijk, vrij ingrijpende informatie-waarborgen geschapen. Voor het overige werkt de internationalisering wel enigszins door, maar toch wat meer in de marge. In die constellatie past, dat bij de voor het strafrecht zo fundamentele normstelling — ook in geval van een gecompliceerde gelede normstelling, zoals in casu — aan het Nederlands als rechtstaal vastgehouden wordt. Zolang de fictie geldt, dat ieder geacht kan worden de wet te kennen, dient die wet ook in een voor ieder begrijpelijke taal gepubliceerd te zijn. De Franse en de Engelse taal kunnen, binnen de nationale Nederlandse rechtsgemeenschap, ook feitelijk nog niet als zodanig worden beschouwd. Veroordeling door de Nederlandse strafrechter op grond van niet tevoren in het Nederlands gepubliceerde regelgeving zou inderdaad een ernstige inbreuk op de nulla poena-regel betekenen.

'tH

Voetnoot

[1]

Vervangen door de Rijkswet van 7 juli 1994, Stb. 542 (Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen), die op 20 augustus 1994 in werking trad. Art. 18 van die wet lijkt minder dwingend te zijn geformuleerd dan art. 3 van de Rijkswet van 21 juni 1961: bepaald wordt slechts dat een vertaling in het Nederlands in het Tractatenblad kan worden geplaatst.

Copyright © Kluwer 2012
Kluwer Online Research

Dit document is gegenereerd op 11-04-2012

Op dit document zijn de algemene leveringsvoorwaarden van Kluwer van toepassing.